

Hogy a nagy matematikus és csillagász kézirata Vas megyében található, azért is érdekes, mert Kepler a vallásüldözések idején éppen a vasi Petáncon (ma Jugoszlávia), a Nádasdyak birtokán nyert menedéket. (Ez 1598 nyarán történt.) S a megye, mely egykor befogadta, most méltó kegyelettel őrzi nagybecsű emlékét, saját kezű bejegyzését.

Szombathelyen járva érdemes tehát felkeresnünk a Smidt Múzeumot, ahol az emeleti kiállítás egyik vitrinjében a csillagászati emlékek között a Horler-emlékkönyvre is rátalálhatunk.

K. Smidt Erzsébet Ismeretlen Kepler kézirat
(Fizikai Szemle, 1974/3.) c. cikke alapján
(Köszönet dr. Smidt Erzsébetnek a szívélyes segítségnyújtásért)

SZAUER ÁGOSTON

KÖNYVAJÁNLAT

Daniel, St. J. H. Chr.: Sundials (Napórák). "Shire Albums 176", Shire Publications Ltd., 1986. 32 o., 50 ábra. (Forgalmazza: Rogers Turner Book Ltd. 22. Nelson Road, Greenwich, London SE 10.) Ára: 1,25 angol font.

Christopher St. J. H. Daniel egyike Nagy-Britannia legismertebb napóra-tervezőinek, legnevezetesebb alkotása a II. Erzsébet megkoronázásának ezüst jubileumára készült "delfin napóra" a greenwichi Tengerészeti Múzeum kertjében (1977). Ez a könyve azonban nem a napóra-szerkesztésről és -készítésről, hanem általában a napórákról, azok főbb típusairól, történetükről, legérdekesebb régi és új angliai példányairól szól. Egyszóval olyan bevezetés a "napóra-tan" ismeretébe, amely a laikust általánosságban felvilágosítja az árnyékórák mibenlétéről, a már kissé jártasabbaknak pedig mintául és példatárul szolgál napórák kivitelezéséhez.

Bár a szöveg rövid (ami az angol nyelvet kevésbé ismerőknek csak előny!), a nagyszámú ábra, a hozzájuk fűzött részletes magyarázatokkal igen szemléletes képet nyújt mind a napórák történetéről, mind azok fontosabb típusairól.

A kis könyvecske nagyon fontos azoknak, akiket a napórák múltja érdekel, vagy akik — a tervezésben már járatosabbak lévén — egy-egy érdekes típust kívánnak elkészíteni. Általánosságban pedig nagyon jól egészíti ki a gyakorlati csillagászati ismereteket. (Ára 1,25 angol font).

i. Bartha L.

Csaba György Gábor: Égitestek. Búvár Zsebkönyvek, Móra kiadó, 1989, 63 o. Ára: 38 Ft.

A Móra kiadó népszerű Búvár Zsebkönyvek sorozatában most először jelent meg csillagászati könyv. Az Égitestek a különféle égitest típusokat mutatja be 29 színes táblán. A legtöbb esetben sikerült jellegzetes illusztrációt találni, bár vitatható, hogy a hamisszínes felvételeket hogyan tudja értelmezni a Móra könyvek olvasótáborra. Bár lehet, hogy épp ezek fogják igazán felkelteni a gyerekek figyelmét. Nem könnyű feladat — nem is lehet cél — ilyen kis terjedelemben "mindent" elmondani a csillagos ég objektumairól. Még sok ilyen kiadványra lenne szükség, hogy minél több fiatal figyelmé irányuljon a csillagászat tudománya felé.

S. Dunlop—M. Gerbaldi szerk.: Stargazers. The contribution of Amateurs to Astronomy. (Csillagnézők. Az amatőrök hozzájárulása a csillagászat eredményeihez.) ISBN 3-540-50230-0. (Springer Verlag)

Amatőr szempontból jelentős kiadvány látott napvilágot a nyugatnémet Springer Kiadó gondozásában. Az 1987-es párizsi IAU Kollokvium témaköre — az IAU-rendezvények sorában első ízben — kizárólag az amatőr csillagászat volt (l. Meteor 87/12.). E történelmi jelentőségű rendezvény előadásait tartalmazza ez a 237 oldalas kiadvány, mely négy fő részre tagozódik:

Az amatőrök múltbeli szerepe
Észlelési módszerek, műszerezettség
Észlelési eredmények
Ismeretterjesztés

Az első fejezetben főként régi amatőrök tevékenységéről olvashatunk (Flammarion, Hevelius, Antoniadi és mások), valamint néhány ország amatőr csillagászatáról. Szokatlannak tűnik, bár kézenfekvő a Tengerészek és a csillagászat c. dolgozat témaválasztása. Biztosan sokan fogják vitatni Thomas R. Willams az amatőr csillagász meghatározásával foglalkozik. (Az amatőr csillagász jelző tartalmát más szerzők is tárgyalták.) Úgy tűnik, ez utóbbi téma — az amatőr identitástudat zavarai miatt — mostanában kezd divatossá válni.

Az észlelési módszerek között olvashatók az igazán érdekes cikkek. Mind között első helyen említendő Brian Marsden (az IAU Központi Csillagászati Telegram Hivatalának vezetője) cikke, amely tanulságos dolgokat közöl az amatőr—profi kapcsolatról. Az IAU szekciói közül a Marsden által vezetett áll a legszorosabb kapcsolatban az amatőrökkel, tekintve, hogy hozzá érkeznek be a legkülönfélébb bejelentések. Kitűnő áttekintést olvashatunk a nővák, szupernóvák, üstökösök felfedezéséről, valamint az üstökös- és kisbolygó asztrometria amatőr művelőinek eredményességéről. Kiderül, hogy szinte minden említett területen a japánok állnak az élen. Az AAVSO közismert és elismert munkáját Janet Akyüz Mattei ismerteti. Hosszabb-rövidebb beszámolókat olvashatunk amatőrök részvételéről a Hipparcos és az IHW programokban ill. a Hubble Űrtávcső amatőrök általi használatáról. A CCD- és a videotechnika alkalmazásáról, a változóészlelések hibáinak korrigálásáról írott munkák érdemelnek még említést.

Az Észlelési eredmények c. témakörön belül fotografikus okkultációészlelésekről, kisbolygó- és üstökösokkultációkról, a Halley-üstökös adatainak feldolgozásáról, meteoradatokról, a GCVS és az amatőrök kapcsolatáról és sok egyéb témáról olvashatunk.

Az ismeretterjesztés c. fejezetben Josip Kleczek beszámol a csehszlovákiai ismeretterjesztés helyzetéről. A 70 bemutatott csillagvizsgáló mindegyike rendelkezik fizetett személyzettel, a kisebbek 2—5, a nagyobbak 15—22 főállású munkatárssal dolgoznak. Úgy látszik, északi szomszédunk annyival gazdagabb nálunk, hogy valóságos krószusként bárhat a csillagászati ismeretterjesztéssel! Ám ezek a számok elsősorban a hazai helyzetet minősítik... Az Egy népszerűsítő folyóirat kiadásának problémái egy kis országban c. cikkben a belga Ciel et Terre szerkesztői mondják el talpon maradásuk titkát — melyet bárkivel szívesen megosztanak.